

**TARPTAUTINIŲ PLANETOS ŽEMĖS METŲ RENGINIŲ LIETUVOJE GLOBĖJAS – JO EKSELENCIJA
LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS VALDAS ADAMKUS**

2008, 2009 metai – tarptautiniai Žemės planetos metai

Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos sprendimu 2008, 2009 metai paskelbti tarptautiniais Žemės planetos metais. Šia proga priimtoje rezoliucijoje pažymima, kad turima mokslinė informacija apie Žemę planetą didele dalimi yra nenaudojama ir mažai žinoma visuomenei ir politikams. Rezoliucijoje išreiškiamas įsitikinimas, kad Žemės mokslai suteikia žmonijai įrankį, įgalinantį racionaliai naudoti gamtinius išteklius ir kurti darniam vystymuisi būtiną mokslinę infrastruktūrą.

Pagrindiniai Žemės planetos metų tikslai yra:

- Sukurti saugesnį ir turtingesnį gyvenimą visame Žemės rutulyje.
- Sumažinti žmonių veiklos poveikį mūsų planetos aplinkai.
- Sujungti „rudąjį“ (kietąją Žemę) ir „žaliąjį“ (Žemės gyvąjį apvalkalą) pasaulius.

Visame pasaulyje vyksta ir vyks daugybė renginių, kurių metu žmonės kviečiami aktyviai prisidėti prie iniciatyvų, stabdančių aplinkos taršą ir gamtos naikinimą.

Šia pasauline programa yra siekiama atkreipti visų žmonių dėmesį į vykstančius globalius gamtos ir nuo to priklausančius visuomenės pokyčius. Kelti Žemės planetos išsaugojimo idėjas, didinant visuomenės ir mokyklų bendruomenių žinias apie Žemės procesų ir išteklių subalansuoto naudojimo svarbą, stichinių nelaimių prevenciją, yra itin aktualu ir Lietuvai. Žemės išsaugojimo problematika taip pat labai reikšminga ugdant mokinių gamtamoksles kompetencijas racionaliam išteklių naudojimui ir tvarkymui bei asmenybės darniam vystymuisi.

Žemės planetos pamoka

Atliepiant Jungtinių Tautų iniciatyvą Lietuvoje įsteigtas Lietuvos Nacionalinis komitetas tarptautiniams Žemės planetos metams paminėti ir renginiams mūsų šalyje koordinuoti (tinklalapis www.zemesmetai.lt).

Vienas svarbiausių Tarptautinių Žemės planetos metų Lietuvoje renginių turėtų būti 2008 m. rugsėjo 22 d. (rudens lygiadienio diena) bendrojo lavinimo mokyklose organizuojama Žemės planetos pamoka. Siūlome šia pamoka, tęsiant praėjusių metų Žaliosios pamokos tradicijas, pradėti Žemės planetos temų ciklą, integruotą į geografijos, biologijos, chemijos, fizikos pamokas, projektus ar neformalaus ugdymo veiklą per visus šiuos ir ateinančius mokslo metus. Tai atskleistų naują požiūrį į Žemės ir gamtos mokslus, turėtų paskatinti mokymąsi sieti su realaus gyvenimo problemomis ir jų sprendimo būdų paieška.

Žemės planetos metų aktualijos visiškai atitinka Darnaus vystymosi nuostatas, todėl ši pamoka ir tęstinės integruotos temos į dalykų pamokas ar projektinę veiklą padėtų aktyviai mokytis ir mokytis pagal atnaujintų pradinio ir pagrindinio ugdymo Bendrųjų programų naują Bendrųjų kompetencijų ir gyvenimo įgūdžių srities integruojamąją Darnaus vystymosi programą.

Darnaus vystymosi nuostatos ir idėjos yra patvirtintos Darnaus vystymosi švietimo 2007 – 2015 metų programoje (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. spalio 2 d. nutarimas Nr.1062, Žin., 2007, Nr.106-4348).

Gamtos mokslų ir geografijos mokytojams, kūrybiškai organizuojant Žemės planetos pamoką, siūlome:

- Pristatyti Tarptautinius Žemės planetos metus, jų paskelbimo istoriją, tikslus ir uždavinius, peržiūrėti prezentacinį filmuką.
- Aptarti vieną ar kelias iš pagrindinių Žemės metų temų:
  1. Požeminis vanduo – į racionalų vartojimą.
  2. Katastrofos – supratimas rizikai mažinti.
  3. Žemė ir sveikata – saugios aplinkos kūrimas.
  4. Klimatas – „akmens metraštis”.
  5. Ištekliai – gerovė ir racionalumas.
  6. Didmiesčiai – nuodugnesni tyrimai saugiai statybai.
  7. Žemės gelmės – nuo plutos į branduolį.
  8. Vandenynei – laiko gelmė.
  9. Dirvožemis – gyvoji Žemės oda.
  10. Žemė ir gyvybė.
- Susipažinti su Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos paruošta Lietuvos išskirtinių gamtinių objektų apžvalga – Lietuvos įdomieji geografiniai ekstremumai.
- Aptarti kaip saugomi ir puoselėjami artimiausi mokyklai gamtos objektai, kaip tvarkoma mokyklos aplinka. Rekomenduojame remtis ir interpretuoti praėjusios Žaliosios pamokos sukaupta patirtimi, prisiminti ir pasidalinti šios pamokos išpūdžiais.

Atsižvelgiant į mokinių ir mokyklos bendruomenės tikslus bei poreikius, kuriant įvairius ugdymo turinio įgyvendinimo modelius ir remiantis mokinių pažinimu ir aktyvios jų veiklos skatinimu rekomenduojamos Žemės planetos tęstinių etapų organizavimo formos:

- Mokyklinės konferencijos, forumai viena ar keliomis iš dešimties pasiūlytų Žemės planetos temų (mokinių, mokytojų, pasikviečiant į svečius gamtos mokslų atstovus iš Geologijos ir geografijos instituto, Vilniaus universiteto, Lietuvos geologijos tarnybos, geologinių įmonių ir kitų organizacijų, vietinių gamtininkų).
- Vietinių gamtos objektų tvarkymas.
- Susitikimai su gamtos mokslų specialistais, kartu organizuojamos pamokos mokykloje ar gamtoje. Neformaliojo ugdymo ar projektinė veikla galėtų būti informacijos apie mokyklą baigusius ar iš to krašto kilusius gamtos mokslų srities specialistus rinkimas ir pristatymas susitikimų metu.
- Ekskursijos, iškylos į gamtos ir geologijos muziejus, pasirenkant mokyklai įdomesnę, aktualesnę lankytiną vietovę. Tai galėtų būti: mineralų ir uolienu muziejus Geologijos ir geografijos institute ir Vilniaus universiteto Gamtos fakultete, Vievio geologijos muziejus ir kerno saugykla, Mosėdžio V. Into unikalių riedulių muziejus, Šauklių, Erlėnų riedulynai Salantų regioniniame parke, Stelmužės ažuolas, Puntuko akmuo Anykščių regioniniame parke, Šavašos geologinis ir Degučių gamtos pažinimo takai Gražutės regioniniame parke, smegduobės Biržų regioniniame parke, Juros atodangos Ventos regioniniame parke ir kitos gamtos išryškinimo nacionaliniuose ir regioniniuose parkuose ir kt. vietose.
- Konkursų, skirtų Žemės planetos metams, organizavimas, rezultatų pristatymas, aptarimas.
- Baigiantis mokslo metams organizuoti Žaliąją pamoką, kurios metu galima būtų apibendrinti visus Žemės planetos metų rezultatus.

Organizuotų Žemės planetos pamokų, projektų aprašus galite siųsti šiais adresais: jurgita.nemaniene@smm.lt; skridlaite@geo.lt. Įdomiausios ir reikšmingiausios mokyklų

iniciatyvos Žemės planetos temomis, sukurti ir įgyvendinti projektai bus skelbiami Švietimo ir mokslo ministerijos tinklalapyje, informaciniame leidinyje „Švietimo naujienos“.

Žemės planetos temų prezentacinę išangą, paruoštą metodinę medžiagą, kitą reikiamą informaciją rasite šiais elektroniniais adresais: http://www.smm.lt/veikla/dv_svietimas.htm; www.zemesmetai.lt ir informaciniame leidinyje „Švietimo naujienos“.

Organizatoriai